



Nro.

4.



M A G Y A R M E R K U R

1789-dik éfztendőben.

A' Róm. Csász. és Apost. Kir. Fels. különös engedelmével.

Szeren Bódog-Afzszony-Havának 14-dik Napján.

A' nevezesebb Bétsi Tudósítások.

A' közelebb múlt Vasárnap a' F. Ts. és Királyi Udvari Templomban rendszerint tartatott Isteni tiszteleten mind maga a' már nyavallyája terhe alól alkalmasint ki-szabadult F. Császár, mind a' fő Hertzeg afzszony jelen lévén, a' Sákramentomá Szezségnek ki-szolgáltatója után — igen szép rendtartással — Oszakov Várának szerentsés meg-vételéért az *Ambrosiai* halá-adó ditséret el-énekelteték.

Oszakov Vára meg-vételének bővebb le-írása itt vagon: — Ezen hónapnak 2-dikán meg-érkezék a' Bétsben mulatazó Orosz Követhoz Hertzeg Gallitzinhoz Májor Lámszdorf az Oszakov Várát ostromló Tábor Vezérjének Feldmarsal Hertzeg Potemkinnek Oszakovból Decemb. 19-dikén költ Lovelével, melyben e' vala írva, hogy minekutánna a' fenn-nevezett Feld-

D

mar-

marfal ezen ostrommal körül vétetett Várnak veszedelem nélkül való fel-adására minden próbát megtett volna, végre magát arra határozta, hogy Decemb. 17-dikén az erőszakos bé-menetelhez fogjon. Ezen feltételnek vagy el-kezdésnek olly szerentsés ki-menetele leve (a' mint már meg-irtuk) hogy *Otzakov* Várban Hertzeg *Potemkin* már ma a' *Seraskier*. — A' Várba bé-rontó Orofz gyalog Seregnek száma 14 ezerre mégyen vala és 200 lovagló Kozákokra. — Ezen fegyveres Népség 6 Sergekre osztattatván, reggeli 7 orakor egyfzeriben 6 helyen rohonának az ellenségnek a' Váron kívül lévő Sántzaira, olly el-tökéltt indulattal, hogy nem fokára a' Sántzokat el-foglalák — kevés idő alatt a' *Hafsan* Bassa erőtségét-ís és az egész tsatára készült helyet. — Noha a' Várat őltalmazó ellenség-ís Orofzlány módjára állott vala ellent; — a' tsatának el-kezdése után 5 fertály orával — az az — egy fertály 8 után a' Sántzban lévő ellenség' Vezér Bassája az Orofz Vezér szállására kötve vitetik vala fogságra — és a' Vár a' Muszkák kezénél vala. — Azon 12-ezer vállagatott Török katonák közzül, kik a' Vár őltalmazói valának, 7300-an a' tsata-piatfán maradának — és ezeken kívül mindazok a' lakólok, kiknek fegyver-találték kezekben, életekkel fizetének — a' többi pedig hadi-fogságra viteték. A' Várban találtatott 150 Zászlók, 300 ágyuk és mosárok, egy élésre tartazó dolgokkal gazdagon meg-rakatott élésház pedig a' Levegőbe repüle. — Mikor a' Város megvétetik, valának benne 25-ezer Lakólok, Törökök, Sidók és Keresztények mind öfzve — Az Orofzok közzül el-estenek 1000-ren, és mint-egy valamivel többen sebet kaptanak; kik között számláltatnak 170 Tisztek: ezek között pedig a' leg-nagyobbak: Generálmajor Hertzeg *Wolkonszkoj*, ki a' Liflandiai Jágereket

vezérelvén halálra lövették, midőn az ellenség Sántzára mászna, és Bigadér Goritz, ki az Otzakov Vára-fokán veszté el-életét. — Generál-lajdinánt Szamoilov — és Generál-lajdinánt Hertzeg Anhalt Bernberg valának, kik jobb és bal felől a Várba leg-előbb be-rontának. — Feldmarfal Hertzeg Potemkin nem győzi elégé ditsérni a maga Népet, és az ezekkel lévő Tiszteket, kiknek minden győzedelmi ditsőséget által-enged — mivel tsak egy-fem taláztatott közzüllök, ki a rá-bizott dolgot véghez ne vitte volna; a honnan a dolog szerentséfen menvén véghez, az Orosz Követ Templomban is Bétsben el-fuvák a múlt vasárnap a *Te Deum Laudamus*. Eddig valának a Bétsben lévő Orosz Követtől ki-adatott Tudósítáfok — már most láfsuk az Otzakov meg-vételének különös környül-ál-lásait. —

Az Otzakovi várbéliek koránt sem gondolták az ő erős falaik és sántzaik között, hogy az Oroszok az ostromhoz kezdjenek, abban a kemény hidegben; és inkább azt vélték, hogy a hideg és fagyás ellen fogja magát óltalmazni az ellenség. Már most nints mit szenvedniek az Oroszoknak a hidegtől; meg-vohatják magokat a meleg kementzéhez. Lembergii levelek hírellek, hogy az Oroszoknak 20 órák alatt szüntelen kellett viaskodniok az oroszflány módjára hartzoló ellenséggel, és vélhetőképpen nagyobb vér-ontás volt az Oroszok között, mint sem a fellyebb-írt Bétsi tudósításban elő-adatik. Előbbeni szerentsétlen próbák, a hideg 's egyéb fanyaruságok, a győzőket ugy neki boszontották, hogy, minekutánna a várfalakra fel-hágtanak, senkinek másnak nem kegyelmezének-meg, mint annak a kité fegyver nélkül találtak.

Mitsoda lárma és zúgolódás leszen most a Konstantzinápolyi nép között ki-ki képzelheti magának.

Mind az a' szép reménység, a' melyet a' Kapitány-Basában helyheztetett, el-tűnt. A' fekete tengernek fő ku'ltsa az Oroszok kezében vagyon, és ha a' gy-zök nem akarnak más szándékot el-követni, 48 órák alatt Konstantzinápoly alatt hajókon meg-jelenhetnek. A' mint né-nellyek vélik, Romanzow még a' télen Bendernek neki akar menni és ezen erős Török várnak el-vételét próbálni.

A' leg első levélben hírvül adatott Berezán szigetének el-vételét a' Petersburgi udvartól költ tudósítás következőképpen írja-meg: November. 15-én a' Kapitány-Basa az ő hajóival el-indult Konstantzinápoly felé. Az idő alatt, míg az Oszakovi part mellett állott vála, a' kisebb és könnyű hajói az első lineában Berezán szigetéhez közel valának, és ez okból, a' szigetbéli várat elégségesen meg-erősítette. Azon iparkodott, hogy ezen szigetet, a' mellyhez úgy-is nehezen lehet hozzá-férni, mindenfelől körül-vegye ágyuzó fantzokkal, hogy semmiképpen ne lehessen abban kikötni, és el-távozáfa előtt elégséges őrizetet hagyott a' szigeten. — A' Török hajós fereg el-távozáván, a' Katarinoszlávi hadi feregnek fő vezérje Potemkin Hertzeg el-küldötte a' Tsernomofzki Kozákokat ezen szigetnek el-vételére: a' Fő Hadnagy Golowatonak meg-hagyta, hogy az ő hajóival oda menjen, és iparkodjon, hogy a' partra fel-hághassan, az ellenséget el-széllyeszfe és a' várat el-vegye. — Ez a' dolog az egész hadi feregnek szeme-láttára szerentséfsen ment véghez. Novemb. 18-án reggel közelitettek a' Kozákok a' szigethez, merő bátorsággal, az ágyuzó fantzoknak tüzelésére semmit sem hajtván, az ő pus-kájokbul és ágyujokbul egyszer *salvet* adának, a' vízbe ugrándozának és a' partra fel-mászanak. A' melly hirtelenséggel ezt véghez-vitték vala; szinte olly se-

befséggel az ellenség közé rohanának, tökéletesen meg-szalasztak, ágyúit él-vevék, és a' várig kergeték, a' hol kartátsokkal fogadtatának a' ferény Kozakok. Ezek visszafordulnak, az ágyukat a' partról és a' hajokról a' várnak szegeznek. Ez az erőszakos tüzelés és az ágyuzó hajóknak közelgetése, az ellenséget le-tsendesítette, és arra kényszerítette, hogy kegyelemért kelletek esedeznie. A' Berezáni Bafa és a' várbéli katonák két követet küldének a' fő Vezérhez, olly jelentéssel, hogy Berezán vára fel adja magát. — A' fő Vezér elküldte a' szigetre Generálmajor Rakhmanowot. A' vár által adataték, és annak Komendánsa Kelledsi Osman, két-ló-farku Basa, 20 tisztekkel és 300 közemberekkel rabságba vitettetett. Minekelötte a' tsatázás el-kezdődött volna, a' várbéli őrizet 400 fegyveresekből állott vala. Az Oroszok vesztesége 24 Kozakokból állott. Benn a' várban 11 zászlók 17 réz ágyuk külömbfele nagyságuk, és 6 vas ágyuk, továbbá 1150 golyóbisek, 150 hordóval puska-por, 1000 fertály búza-liszt és 1300 fertály árpa találatott. — Azon időben, a' mellyben a' Kozák gyalogság a' szigetre tsapott vala, a' lovaság Tsepega Fő Hadnagygal Gadfibennél állott, és ennél a' várnál lévő partra épített élés-házokat el-ronná, a' mellyekben egynéhány ezer fertály búza és zab találatott.

Hogy a' költsönt visszafizesse, Novemb. 23-án Oszakoból ki-rohant az ellenség nagy erővel a' sántzot-vevőkre, a' kik fegyvert fogának és a' *reservo* feregtől segítettvén, olly bátran a' Törökökre ütének, hogy 2 Agák és 70 köz-legények a' tsata helyén találatának. A' többiek az ő sántzaikba visszaverettek, egyik zászlójoknak hátra-hagyásával. Az Orosz részről el-veszett az akkoron komendirozó Generálmajor Makzimovits, a' ki leg-először puska-lövésel

meg-

meg-sebefittetett és annakutánna a' Törököktől le vágatott, a' szabad feregnek második Májorja Fronimopu az árkoknak Kapitányja, Baró Ás, a' Fanagori Gren-dér-Regementnek Hadnagya, Sikaben, és 15 köz-l-gények. A' fő vezér meg - valja Makszimovits felő hogy különös vitézséggel és buzgó kivánsággal for-ga magat, hogy kötelelségének eleget tehessen.

Török-Ország. Nem szűnt-meg a' zenebona Ég-ptomban; és a' pártos Bégek, határozatlan Úrai Országnak, és Kairo előtt vagynak, a' melly az egy-ten egy város, melly nekik ellent-áll. Közönséges-pusztítás és rablás. Murat Beg, a' pártosoknak fej-egy úti-társaságot 3000 tevéitől, a' mellyek Kairób-portékákkal meg-terhelve Svetz felé menének, meg-fosztott. A' fényes Porta nem küldhet segítséget a' kofoknak, és féltő, hogy a' zenebonások az egész o-szágot magokévé ne tegyék.

Lengyel ország. Radzivil Hertzeg az ő adakoz-nemes szíve által jelesé tette magát a' Lengyel Re-dek előtt; mert az ő fegyveres népét, a' melly 6-8000 főből áll, a' fegyveres tár-házzal és ágyukkal szabad közönségnek oda ajándékozta, olly fel-tétel-latt, hogy ennek a' hadi feregnek vezére minden-ke a' Radzivil nemből való legyen, és ennek nevét v-selje, és békeféségnek idején a' Radzivil jószágokba Litvániában álljon. Ezen fel-tételek nem völtana-mindnyájoknak tetfzésére, mivel ártalmosoknak lenni ité-tettek. Mindazáltal a' Hertzegnek és hasonlóképp a' pa-tantus fereg' vezérjének Potoki Grófnak, a' ki mag-arra ajánlotta vala, hogy maga költségével 10000 en-bereknek fegyvert szerezni fog, a' gyűlekezeten meg-köszönték a' Rendek ezen hazabéli szeretetét. A' tá-bori fő vezér Brániki Gróf Decemb. 23-an leg-elősző-jelent-meg Lengyel öltözetben. Egy beszédben rész-

szerint az eránt mentegette magát, hogy az Orosz fereg-nél Oszakov előtt jelen volt. — A' Lengyel Király némely jufsairól és szabadságiról önként lemondott hazájához való szeretetéből. Mostantól fogva, mindegyik Regiment, a' zászlótartón kezdődven az Óberfterig, az öregebb választottakat a' Király eleibe fogja adni a' tiztségben való elébb lépésnek okáért, a' kikből a' Király egyet nevezni fog: de az Óberftertől fogva a' leg-nagyobb hadi tiztséig csak a' hadi Kommissió azt rendelheti, a' kit akar. — Továbbá el-vegeztetett, hogy a' Kintses-Kommissiónak megparantsoltasék, hogy a' meg-kivántatott summa pénzt a' külső udvarokra rendelt Ministereknek, és a' fel-állítandó hadi-feregnek (az alatt csak 30000 embereknek) készen tartsa. Némellyek azt gondolják, hogy abból a' szóból, az alatt, elégségesen ki-tetszik nehézség, több feregekért pénzt szerezni. — Az 1786-ban szabott törvény, senkit idegent hadi tiztségre felnem emelni, 19-én az ország-gyűlésén meg-erősítettett. Illyen rend szabás valójában egy országban sem talál-tatik. Sokan kételkednek abban, hogy a' Lengyel Kö-zönség annyi tiztkeket, a' hányan meg-kivántatnak egy 10000 férjfiakból álló hadi fereghez, elő-adhason, ha azokat a' külföldieket, a' kik a' Lengyel hadi fereg-nél katonáskodnak, és a' tiztségre alkalmasok, a' tiztségből ki-rekeszteni. — Azt beszélik, hogy a' Litvai, tábori vezér Tizskivits nem igen mutat arra kedvet, hogy Lengyel öltözetet vegyen magára. Mind-azáltal az ország-gyűlésének végzése szerint az egész hadi feregnek Lengyel viselet rendeltetett.

Hazánkbeli tudósítások. A' Tót országi határ-szélekről írjak, hogy a' Török kapitányok, a' millye-nek Boszniában csak nem minden kis várban vagynak, az Iszpravnikok által a' lakosoknak jelentik: a' ki az ő haratsát (adóját) rendszeren meg-adja a' Törököktől

ne féljen, és az erdőkben lappangó jobbágyok térjének vízfíza az ő lakó helyekbe. — A' Seranlia Basa a' ki April. 25 en Dubitzánál a' Törököket vezérlette Berbirnél tartozkodik, és a' várbeli trizete meg szaporította a' Lieftzi mezőkon taborozó Törököket. A' Törököknél nagy tiszteletben tartatik és *Fund* vagy Vitéz ő közöttök. Ezzel a' névvel tiszteltete e' háborúnak elején egy Barjaktár, Husein Koa a' A lendar; ez igazgatá az ágyukat és mindent intéze, de egy golyóbis meg-ölte őtet. Az ő atyja ezen annyira meg-boszfzonkodott a' keresztyényeken, hogy 73 ezredes tendős létére fegyveresen lóra üle, és Dubitza felé ment, hogy meg boszúllja az ő fiának halálat. De az útban meg betegedett és Bányalukaban meg holt abban a' kínos képzelődésben, hogy fiát meg nem boszúllotta.

Kevés idő előtt a' Zágrabi úton 50 ágyuk, 12 és 18 fontosok, hordattak le felé, a' mellyek nem a' békélésnek jelei. A' komendirozó Báro De Vinz meg eddig betegeskedik, és Bétsbe menni szándékozik, egészségének helyre-hozása kedvéért. Az ispotályokban, a' mellyek teli vagynak betegekkel, nagyon odahalnak az emberek, és a' többiek lassan épülnek. A' szarvas marhák is el-döglenek, és Varasdinban a' társzekerekhez tartozandó ökrök miatt leg-először kezdődött marha-dög különös rendeleteket kíván meg, hogy meszszebb el-ne határozzon, és országunknak ártalmas ne legyen. — A' mi katonaink annak örülnek, hogy a' mély hóban és kemény hidegben tisztes teli szállások vagyon.

A' Báro Vukássovits ő Felségétől azt a' parantsolatot vette, hogy Horváth országba menjen, és el-ebb ő Felségétől valóságos Óbersterré tétettetett. — Midőn ez a' jeles vitéz, a' ki rövid idő mulva olly nagy méltóságra lépett vala, a' millyenre ebben a' háborúban egy hadi tisztt fel-nem mehetett, Montenegróból vízfíza jövé, a' meg-öszült Vitéznek Laudonnak udvarlására ment volna; kérdé őtet Laudon, vajlyon mit szándékoznék a' következő táborozásban véghez vinni? Ha a' szerentse szolgál, felele Vukássovits, az én szabad seregemmel Albánián kereszttül Bosnia felé megyek, és egyenesen Szerájonak léptelek. A' mi illeti ezt a' dolgot, tréfásan mondá Laudon, azt nékem engedje kegyelmed.